

s velkým lázeňským ruchem cizineckým: Mariánské Lázně-Teplá (251), Karlovy Vary (187) a Teplice (185 — současně i hornictví). Konečně některé okresy s rozhodnou převahou měst: Cheb (219), Litoměřice (161), Ústí n. L. (158), Aš (151) a Děčín (144). Kromě toho je nad průměrem zemským ještě Ronšperk (138) a Postoloprty (149). Nejnižší číslo spotřební objevuje se tu u dvou okresů, již s dřívějším chudým hospodářským pásmem souvislých: Králíky (55) a Rokytnice (44).

Shrneme-li toto detailní pozorování v celkový závěr, vidíme, že v prvé řadě městské a průmyslové okresy patří mezi větší konsumenty. Těchto průmyslových a zejména hornických okresů je na straně německé sice rozhodně více, naproti tomu v čelných městech českých, zejména v centru pražském je konsum pivní relativně daleko silnější než v městech německých. Sám Liberec na př. nepřevyšuje průměr zemský. A tím dlužno vysvětliti vzájemné vyrovnání obou kvot, české i německé, v celkových číslech. Statistika tato nabyla by ještě většího významu, kdyby mohla být doplněna spotřebními daty z oboru ostatních lihovin: vína a kořalky. Jako při obdobných sestaveních pro celé státy, dospěli bychom patrně i tu k výsledku, že v chudších, hospodářsky zanedbanějších krajích je sice konsum piva malý, za to je relativně větší konsum kořalky. A naproti tomu zas ve vyšším stupni snad i v krajích bohatších, s převážným rázem městským by opět kvota vína převažovala. Není už beztak bez významu, že nejmenší konsum piva v Čechách vyskytá se zrovna v okresích se značným pěstěním zemáků a souvislou s tím převládající výrobou lihu.

Nelze neskončiti přáním, aby záslužná statistika zemského výboru byla sestavována aspoň každých 5 let; neboť teprve umožněním pozorování vývoje zevrubného tohoto konsumu nabudou podobné publikace pravé ceny zejména také pro úkoly sociálně-politické.

Dr. T. Živanský.

Subvencování místních drah v království Českém ve světle národnostním.

Ing. Arnošt Winter.

Po opětně zmařeném zasedání zemského sněmu dostoupila finanční tíseň království Českého takového stupně, že bylo nutno zastavit vyplácení subvencí, odepírat podpory na stavby škol a silnic a dokonce propouštět i choromyslné ze zemských ústavů pro choromyslné. Nezvyklými těmito opatřeními seznala veřejnost teprve kritický stav zemských financí, kde po léta vleče se stále stoupající deficit, jenž nepřipouští úpravy platů zemských zřízenců, odkazovaných až k sanaci zemských financí.

Němci činí pokusům o vyváznutí z této situace všemožné překážky, prohlašujíce, že zájem o spořádané poměry v zemské správě mají jenom Češi, jimž se prý dostává všemožných výhod. Pokusím se několika tabulkami znázorniti oprávněnost tohoto německého tvrzení na poli, jež zemské hospodářství nejvíce zatěžuje, jež nejpodstatněji přispívá k zemskému deficitu, v podporování místních drah. Dle sčítání lidu r. 1900 měly Čechy 6,381.697 obyvatelů, a to 3,930.093, t. j. 62·67%, Čechů a 2,337.130, t. j. 37·27% Němců; ostatní mimo 264 Italy byli vesměs Slované, takže klidně možno připočít je k Čechům, jichž počet takto vzroste na 62·73%. Pohledme nyní, v jakém poměru jsou jednotlivé národnosti opatřeny drahami, a jak jsou tyto dráhy státem a zemí podporovány.

Podpora místním drahám poskytovaná je trojího druhu; buď převezme stát nebo země záruku za zúročení kapitálu ve dráze investovaného, nebo převezme akcie podniku, anebo poskytne příspěvků à fonds perdu. Třetí způsob podpory prozatím pomineme, ježto nepadá příliš na váhu v porovnání s prvními dvěma. (Následující data jsou sebrána z úřední publikace »Die österreichischen Bahnen niederer Ordnung« a »Die finanziellen Ergebnisse der vom Staate für Rechnung der Eigentümer betriebenen Bahnen in den Jahren 1897—1906«.)

Do konce roku 1906 bylo v Čechách za podpory státu nebo země — mimo dráhy s podporami à fonds perdu — postaveno 1.552·728 km místních drah.*). Z těch bylo 1.056·395 km, t. j. 68·03%, v území českém a 496·333 km, t. j. 31·97%, v území německém. Na první pohled zdá se, jako by Němci byli v nevýhodě, ale jen na první pohled, uvážíme-li, že německá území byla od počátku železnictví favorisována, kdežto českému pastorkovi snaží se teď místními drahami nahradit, oč jej na hlavních ošidili.

Tabulka na str. 178. a 179. znázorňuje podpory, jež stát a země vyplatily r. 1906 z převzetí garancie zúročení investovaného kapitálu.

Stát vyplatil z titulu garancie r. 1906 celkem 1,470.734 K, z toho místním drahám v českém území 826.075 K, t. j. 56·17%, v německém území 644.659 K, t. j. 43·83%; země vyplatila z téhož titulu 3,156.709 K, místním drahám v českém území 2,220.684 K, t. j. 70·32% a v německém území 936.025 K, t. j. 29·68%.

Podpory, jež vyplatily r. 1906 stát a země místním drahám ve formě ztráty úroků z převzatých akcií, znázorňuje tabulka na str. 180. a 181.

Ztráta státu na úrocích z převzatých akcií činí roku 1906 356.944 K, z čehož připadá na místní dráhy v území českém 280.182 K, t. j. 78·60%, v území německém 76.762 K, t. j. 21·40%; země ztratila takto 234.180 K, z toho v území českém 138.230 K, t. j. 59·03%, v území německém 95.950 K, t. j. 40·97%.

A fonds perdu obdržely od země v českém území místní dráha

*) Délky jednotlivých tratí obsahuje poslední tabulka.

Votice-Selčany 172.000 K, Častolovice-Rychnov (dlouhá 15·277 km) 200.000 K a mimo to 50.000 K podpory, v německém území místní dráha Velké Březno-Verneřice-Ouštěk (dlouhá 24·412 km) 100.000 K, Aš-Rossbach-Adorf (dlouhá 26·026 km) 60.000 K, a ve smíšeném území místní dráha České Budějovice-Želnava (dlouhá 71·543 km, z čehož na české území připadá 16 km, na německé 55·543 km) 100.000 K. Na české území připadá těchto podpor 444.364 K, na německé území 237.636. Celkové zatížení země z tohoto titulu jest 20.880 K, z čehož připadá proporcionalně na české území 13.604, t. j. 65·15%, na německé území 7276 K, t. j. 34·85%.

Zrekapitulujeme-li nyní jednotlivé položky, vidíme: Místních drah státem nebo zemí podporovaných je v Čechách 1.689·986 km, z toho v území českém 1.087·672 km, t. j. 64·36%, v území německém 602·314 km, t. j. 35·64%. Na podporách obdržely:

P o d p o r y s t á t n í r. 1906

	místní dráhy v území českém	německém	celkem
z titulu garancie	826.075	644.659	1,470.734
ušlé úroky z převzatých akcií	280.182	76.762	356.944
Celková podpora státní	1,106.257	721.421	1,827.678.

P o d p o r a z e m s k á r. 1906

	místní dráhy v území českém	německém	celkem
z titulu garancie	2,220.684	936.025	3,156.709
ušlé úroky z převzatých akcií	138.230	95.950	234.180
ušlé úroky z příspěvků a fonds perdu	13.604	7.276	20.880
Celková zemská podpora	2,372.518	1,039.251	3,411.769.

Státní podpora místním drahám v území českém obnášela 1,106.257 K, t. j. 60·52%, v území německém 721.421 K, t. j. 39·48%. Zemská podpora místním drahám v území českém obnáší 2,372.518 K, t. j. 69·53%, v území německém 1,039.251 K, t. j. 30·47%. Celková podpora státní i zemská činí v území českém 3,478.775 K, t. j. 66·39%, v území něm. 1,760.672 K, t. j. 33·61% úhrnné sumy 5,239.447 K. Nelze popříti, že z podpory zemí místním drahám udělované připadá větší procento na území české — 69·53% místo 62·67% — ale tu nutno přihlížeti opět k podpoře státní, jež poskytuje německému území 39·48% místo spravedlivě mu příslušících 37·27%. Celková podpora, státní i zemská, poskytuje českému území o 3·72% více, nežli mu přísluší. Ale i toto zkrácení Němců jest jen na papíře, uvážíme-li, že některé smíšené tratě, na př. mostecko-lovosická spojovací, Staňkov-Horšův Týn-Ronšperk, Strakonice-Vimperk, Vodňany-Prachatice, České Budějovice-Zelnava, mají pro české území, jehož se dotýkají, význam ne-poměrně menší, nežli pro území německé. Mimo to neodpovídá dělení podpor území českému a německému proporcionalně podle délky tratě v tom kterém území vždycky skutečnosti, jež je pro

D r á h a	Roku 1906 vypłaceno i s úroky na základě záruký				země v území celkem	celkem
	českém	německém	českém	německém		
I. Dráhy ve státním provozu na účet majitelů.						
Benešov-Vlašim-Dolní Kralovice	63.505	—	63.505	—	57.153	57.154
Mostecko-lovosická spojovací dráha	—	—	—	—	315.096	—
Čerčany-Modřany-Dobříš	53.456	—	53.456	—	212.434	—
Chlumec-Králův Městec	—	—	—	—	15.120	15.120
Chrudim-Holice	—	—	—	—	95.454	—
Douleby-Rokytnice	78.151	8.373	86.524	—	—	95.454
Německý Brod-Tisňov	—	—	—	—	—	—
Zadní Třebáň-Lochovice	—	—	—	—	—	—
Jičín-Rovensko-Turnov	106.789	—	106.789	—	—	—
Kadaňské místní dráhy	—	—	—	—	—	—
Karlovy Vary-Johannegeorgenstadt	236.106	236.106	—	—	110.194	110.194
Karlovy Vary-Merkelsgrün	—	—	—	—	—	—
Kolin - Čerčany-Kácov	—	—	—	—	251.429	14.698
Louny-Libochovice	—	—	—	—	59.159	—
Mariánské Lázně-Karlovy Vary	—	—	9.785	9.785	—	59.159
Nefolická místní dráha	—	—	—	—	33.550	—
Jindřichův Hradec-Nová Bystrice	57.931	57.930	115.861	—	—	—
Jindřichův Hradec-Obratany	—	—	—	—	1.543	1.543
Nový Dvůr-Bezdružice	—	—	—	—	—	—
Mikulášovice-Rumburk	—	—	—	—	141.674	141.674
Planá-Tachov	—	—	—	—	133.718	133.718
Rakovník-Louny	135.170	—	135.170	—	—	—
Rakovník-Mladotice	—	—	—	—	—	—
Rakovník-Blatno-Bečov	—	—	—	—	28.002	178.687
					359.625	387.627

Roudnice-Hospozín							
Ostrav-Jáchymov							
Schönwehr-Loket							
Svojšín-Bor							
Sedlec-Kutná Hora-Zruč							
Staňkov-Horšuv Týn-Ronšperk							
Strakonice-Březnice							
Strakonice-Vimperk							
Sudoměř-Skalisko-Stará Paká							
Světlá-Ledeč-Kácov							
Tábor-Bechyně							
Tržnice-Vildštejn-Schönbach							
Vodňany-Týn nad Vltavou							
Vodňany-Prachaticce							
Votice-Selčany							
Svitava-Políčka-Skuč							
Suma	801.273	644.659	1,445.932	2,089.611	884.995	2,974.606	

II. Dráhy v provozu soukromých drah na účet majitelů.

Česká Lípa-Kameny Šenov							
Brandýs nad Labem-Neratovice							
Německý Brod-Humpolec							
Mělník-Mšeňo							
Mšeňo-Dolní Cetno							
Polná-Štoky-Polná město							
Suma	24.802	—	24.802	—	50.302	51.030	51.030
Celková suma	826.075	644.659	1,470.734	2,220.684	936.05	1,156.709	50.302

D r á h a	S t á t ztráci na úročích z převzatých akcií roku 1906 v území			Z e m é ztráci na úročích z převzatých akcií r. 1906 v území		
	českém	německém	celkem	českém	německém	celkem
I. Dráhy ve státním provozu na účet majitelů.						
Benešov-Vlašim-Dolní Kralovice	—	—	—	17.200	—	17.200
Mostecko-Jovosická spojovací dráha	1.600	—	1.600	3.200	—	—
Čerčany-Modřany-Dobříš	36.816	—	36.816	36.816	—	—
Chlumec-Královský Městec	—	—	—	—	3.280	3.280
Chrudim-Holice	—	—	—	—	—	—
Douleby-Rokytnice	24.400	—	24.400	—	—	—
Nemecký Brod-Tišnov	—	—	—	—	13.006	13.006
Zadní Třebáň-Lochovice	12.800	—	12.800	—	1.394	14.400
Jičín-Rovensko-Turnov	—	—	—	—	—	—
Kadaňské místní dráhy	—	—	—	8.000	—	8.000
Karlovy Vary-Johannegeorgenstadt	—	—	—	—	—	—
Karlovy Vary-Merkelsgrün	—	—	—	2.576	—	20.000
Kolín-Cerčany-Kácov	34.560	—	34.560	3.200	—	20.000
Louny-Libochovice	—	—	—	—	—	—
Mariánské Lázně-Karlovy Vary	—	—	—	—	—	—
Netolická místní dráha	—	—	—	—	—	—
Jindřichův Hradec-Nová Bystřice	9.800	—	9.800	—	5.400	5.400
Jindřichův Hradec-Obratany	—	—	—	9.800	—	—
Nový Dvůr-Bezdružice	—	—	—	14.280	—	—
Mikulášovice-Rumburk	—	—	—	14.280	—	—
Pláná-Tachov	—	—	—	11.920	—	—
Rakovník-Louny	—	—	—	—	—	2.148
Rakovník-Mladotice	15.016	—	15.016	—	31.200	31.200
Rakovník-Blatno-Bečov	1.293	15.507	16.800	—	—	—

II. Dráhy v provozu soukromých drah na účet majitelů.

české území nepříznivější. Místní dráha Strakonice-Vimperk obdržela r. 1906 od státu z titulu garancie 157.748 K a od země jako ztrátu úroků z převzatých akcií 28.432 K, celkem 186.180 K, kterýž obnos jsem rozdělil na 79.416 K na území české a 106.764 K na území německé; ve skutečnosti připadá celá tato podpora na dílčí trať Vimperk-Volary, procházející výhradně německým územím, kdežto dílčí trať Strakonice-Vimperk jest aktivní. Stejně jest tomu při místní dráze Vodňany-Prachatice, jež obdržela 126.428 K státní garancie a 19.920 K podpory zemské z ušlých úroků, celkem 146.348 K, z čehož jsem započítal 70.697 K na území české a 75.651 korun na území německé; podpora tato připadá však zplna na německou dílčí trať Prachatice-Volary, kdežto česká část Vodňany-Prachatice jest aktivní. Zmenší se tudíž těmito dvěma drahami podpora českému území o 150.113 K na 3.328.662 K, t. j. 63·53%, kdežto podpora německému území se o totéž zvětší na 1.910.785 K, t. j. 36·47%, takže by toto »zkrácení« německého území obnášelo 0·80%.

Ale i když tyto nezávažné momenty pustíme úplně se zřetele, objeví se ono plus 3·72% nepatrnnou splátkou území českému za křivdy na něm až dosud páchané. Tabulka na str. 183. a 184. podává přehled obnosů i s úroky z nich od počátku trvání jednotlivých drah až do konce roku 1906 vyplacených z titulu garancie.

Stát vyplatil do konce r. 1906 z titulu garancie místním drahám v Čechách celkem 9.332.615 K, z toho drahám v území českém **4,642.747 K**, t. j. **49·74%**, v území německém **4,689.868 K**, t. j. **50·26%**. Země vyplatila do konce roku 1906 z titulu garancie celkem 19.928.520 K, z toho drahám v území českém 13.479.182 K, t. j. 67·63%, v území německém 6.449.338 K, t. j. 32·37%. Celková podpora státu i země z titulu garancie obnášela 29.261.135 K, z toho připadlo na české území 18.121.929 K, t. j. 61·93%, na německé 11.139.206 K, t. j. 38·07%, jest tedy české území i na papíře zkráceeno o **0·80%**. Převedeme-li mimo to z důvodů již uvedených při tratích Strakonice-Vimperk a Vodňany-Prachatice 360.740 K a 493.296 K, celkem 854.036 K, s českého konta na německé, obdržíme pro české území podporu 17.267.893 K, t. j. 59·01%, pro německé území pak 11.993.242, t. j. 40·99%, čímž jeví se české území zkráceným o **3·72% = 1,088.514·22 K**.

Dat o ztrátě na úrocích z převzatých akcií a z příspěvků à fonds perdu nemám bohužel po ruce, avšak tato v poměru k podporám z titulu garancie nepadají příliš na váhu. Ale připusťme, že vyrovnávají ono minus českého území z titulu garancie, pak německé území není ani v nejmenším zkráceno. Výtky německé, že českému území dostává se větších podpor zemských, jsou naprostě bezpodstatné; neboť větší příspěvky zemské jsou pouze kompenzací za podpory státní, jichž se území německému tak hojně dostává.

D r á h a	Délka v km v území			Do konce r. 1906 vyplaceno i s úroky na základě záruky země v území				
	českém	německ.	celkem	českém	německ.	celkem	českém	německ.
I. Dráhy ve státním provozu na účet majitelů.								
Benešov-Vlašim-Dolní Kralovice	46·611	—	46·611	340·069	—	340·069	—	—
Mostecko-lovosická spojov. dráha	18·198	18·199	36·397	—	—	—	430·845	430·846
Čerčany-Modřany-Dobříš	73·988	—	73·988	—	—	—	2,432·073	2,432·073
Chlumec-Králov Městec	12·831	—	12·831	218·015	—	218·015	—	—
Chrudim-Holice	56·698	—	56·698	—	—	—	1,573·348	1,573·348
Douleby-Rokytnice	19·902	—	19·902	—	—	—	15·120	15·120
Německý Brod-Třišňov	28·000	3·000	31·000*	271·739	29·115	300·854	—	—
Zadní Třebáň-Lochovice	26·543	—	26·543	—	—	—	438·320	438·320
Jičín-Rovensko-Turnov	29·781	—	29·781	330·622	—	330·622	—	—
Kadaňské místní dráhy	—	31·604	31·604	—	—	—	432·177	432·177
Karlovy Vary-Johannegeorgenstadt	—	35·887	35·887	—	1,968·089	1,968·089	—	—
Karlovy Vary-Merkelsgrün	—	10·756	10·756	—	—	—	1,302·563	1,302·563
Kolin-Čerčany-Káčov	79·966	—	79·966	—	—	—	120·996	120·996
Louny-Libochovice	19·457	—	19·457	—	—	—	264·030	264·030
Mariánské Lázně-Karlovy Vary	13·253	52·780	52·780	—	309·445	309·445	—	—
Netolická místní dráha	15·209	—	13·253	—	—	—	297·387	297·387
Jindřichův Hradec-Nová Bystrice	44·084	—	30·418	497·220	—	994·440	—	—
Jindřichův Hradec-Obratany	—	23·547	23·547	—	—	—	1·543	1·543
Nový Dvůr-Bezdružice	—	24·279	24·279	—	—	—	678·317	678·317
Mikulášovice-Rumburk	—	11·888	11·888	—	—	—	505·466	505·466
Planá-Tachov	—	44·624	44·624	273·774	—	273·774	—	—
Rakovník-Louny	—	37·213	37·213	—	—	—	1,144·417	1,144·417
Rakovník-Mladotice	8·00	95·360	103·360	—	—	—	3,289·203	3,289·203
Rakovník-Blatno-Bečov	23·646	—	23·646	—	—	—	207·271	207·271
Ostrovo-Jáchymov	8·484	—	8·484	—	—	—	247·491	247·491
Sneseno	598.004	330.993	928.997	1,931.439	2,803.869	4,735.308	8,382.867	5,704.496
								14,087.355

* Z celkové délky 92·322 km.

D r á h a			Délka v km v území			Do konce r. 1906 vyplaceno i s úroky na základě záruk		
			státu v území			země v území		
českém	německ.	celkem	českém	německ.	celkem	českém	německ.	celkem
Přeneseno	• • • •	598.004	330.993	928.997	1,931.439	2,803.869	4,735.308	8,382.857
Schönewehr-Loket	• • • •	—	15.314	15.314	—	659.269	659.269	—
Svojšín-Bor	• • • •	—	15.112	15.112	—	—	—	106.548
Sedlec-Kutná Horá-Zruč	• • • •	35.372	—	35.372	—	—	95.055	95.055
Staňkov-Horský Týn-Ronšperk	• • • •	4.000	15.536	19.536	—	—	48.242	187.373
Strakonice-Březnice	• • • •	79.917	—	79.917	—	—	1,987.689	1,987.689
Tábor-Bechyně	• • • •	30.000	40.367	70.367	360.740	485.399	846.139	—
Sudoměř-Skalsko-Stará Paka	• • • •	51.117	—	51.117	—	—	203.507	203.507
Světlá-Ledeč-Kácov	• • • •	47.448	—	47.448	—	—	632.938	632.938
Tábor-Bechyně	• • • •	23.661	—	23.661	—	—	298.377	298.377
Tržnice-Vildštejn-Schönbach	• • • •	—	20.370	20.370	—	—	—	4.450
Vodňany-Týn nad Vltavou	• • • •	20.976	—	20.976	609.025	—	609.025	4.450
Vodňany-Prachaticce	• • • •	27.000	28.892	55.892	493.296	526.864	1,020.160	—
Votice-Šelkany	• • • •	16.620	—	16.620	—	—	—	—
Svitava-Polička-Skuč	• • • •	32.000	8.000	40.000*	857.866	214.467	1,072.333	—
Suma	• • • •	966.115	474.584	1.440.699	4,252.366	4,689.868	8,942.234	11,648.665
Celková suma	• • • •	1.056.395	496.333	1,552.728	4,642.747	4,689.868	9,532.615	13,479.182
								6,449.358
								19,928.520

II. Dráhy v provozu soukromých drah na účet majitelů.

Česká Lípa-Kamenný Šenov	—	21.749	21.749	—	—	—	361.018	446.471	446.471
Brandýs nad Labem-Neratovice	15.212	—	15.212	—	—	—	—	—	361.018
Německý Brod-Humpolec	25.275	—	25.275	390.381	—	390.381	—	—	—
Mělník-Mšeno	29.824	—	29.824	—	—	—	661.415	—	661.415
Mšeň-Dolní Cetno	14.364	—	14.364	—	—	—	750.980	—	750.980
Polná-Štoky-Polná město	5.605	—	5.605	—	—	—	57.104	—	57.104
Suma	90.280	21.749	112.029	390.381	—	390.381	1,830.517	446.471	2,276.988
Celková suma	1.056.395	496.333	1,552.728	4,642.747	4,689.868	9,532.615	13,479.182	6,449.358	19,928.520

* Z celkové délky 51.999 km.